

# Dua Ölçe?i

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dua Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20228>

## Özet

Dua Ölçeği (Prayer Scale), Erkan Yaman ve Yunus Emre Temiz tarafından 2014 yılında geliştirilmiş, bireylerin dua deneyimlerini ve bu deneyimlerle ilişkili manevi tutumların ölçmek amacıyla tasarlanmış psikometrik bir araçtır. Ölçek, duanın üç farklı psikolojik boyutunu kapsayan 38 maddeden oluşmaktadır. Geliştirme sürecinde, ölçeğin yapısal uygunluğu ve geçerliliğini sağlamak için hem Açıklayıcı (Exploratory) hem de Doğrulayıcı (Confirmatory) Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Ölçek, yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu kanıtlanmıştır; genel Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .917 olarak rapor edilmiştir. Dua Ölçeği, Tefekkür ve Rahatlama, Şükür ve Manevi Honutsuzluk gibi temel alt boyutlar ölçerek, din psikolojisi ve maneviyat araştırmalarına önemli bir katkı sunmaktadır. Ölçeğin derecelendirilmesi 4'lü Likert tipi bir formatta yapılmaktadır.

## Anahtar Kelimeler

Dua Ölçeği, Dua, Maneviyat, Dini Psikoloji, Güvenirlik, Geçerlik, Faktör Analizi, Tefekkür, Şükür, Honutsuzluk.

## Yazarlar

Erkan Yaman, Yunus Emre Temiz.

## Amaç

Dua Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin dua etme pratiği sırasında yaşadıkları duygusal, bilişsel ve davranışsal deneyimleri sistematik bir şekilde ölçmektir. Geliştiriciler, duanın sadece tek boyutlu bir dini görevden ibaret olmadığını, aynı zamanda psikolojik bir bağa çökme mekanizması ve manevi bir ilişki biçimi olduğunu varsayarak, bu karmaşık yapıyı bilimsel olarak analiz etmeyi amaçlamışlardır.

Ölçek, duanın bireyler üzerindeki olumlu etkilerini (rahatlama, şükran) ve potansiyel olumsuz etkilerini (hohnutsuzluk, hayal kırıklığı) ayrı ayrı değerlendirerek, araştırmacılara duanın psikolojik faydaları ve zorlukları hakkında detaylı veri sağlamak için sunmaktadır.

## Yapı

Dua Ölçeği, duanın farklı tezahürlerini yansıtan, teorik olarak temellendirilmiş üç temel alt boyutta toplanan toplam 38 maddeden oluşmaktadır. Bu yapı, duanın sadece olumlu yönlerini değil, aynı zamanda manevi çatışma durumlarını da yakalamayı hedeflemektedir:

**Tefekkür ve Rahatlama (23 Madde):** Bu boyut, bireyin dua anında veya sonrasında deneyimlediği huzur, içsel dinginlik, meditasyon ve stres azaltıcı etkileri ölçmektedir.

**Şükür ve İyilik (9 Madde):** Bu boyut, bireyin Tanrı'dan beklentilerini, dileklerini ve hayatındaki nimetler karşısında duyduğu minnettarlık ve şükran duygularını ifade etme eğilimini ölçer.

**Manevi Hırsızlık (6 Madde):** Bu boyut, bireyin dualarının karşılık bulmadığı veya manevi beklentilerinin karşılanmadığı zamanlarda yaşadığı hayal kırıklığı, kızgınlık veya Tanrı ile olan ilişkideki olumsuz hisleri ölçmektedir.

## Geçerlik

Dua Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı teorik yapıyı ne ölçüde doğru ölçtüğünü belirlemek üzere yapılmış geçerliliği üzerine odaklanmıştır. Bu kapsamda, Açıklayıcı Faktör Analizi (EFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (CFA) uygulanmıştır.

Yapı geçerliliği analizlerinde elde edilen madde yükleri, üç faktörlü yapıların tutarlılığını desteklemiştir. Madde yükleri, alt boyutlara göre aşağıdaki aralıklarda değişmektedir:

Tefekkür ve Rahatlama alt boyutu için: .29 ile .46 arasında.

Şükür ve İyilik alt boyutu için: .38 ile .47 arasında.

Manevi Hırsızlık alt boyutu için: .24 ile .46 arasında.

Bu sonuçlar, maddelerin ilgili faktörlere yeterli düzeyde katkı sağladığını ve ölçeğin teorik yapıyı desteklediğini göstermektedir.

## Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılığı ve güvenirliliği, ölçek ve alt boyutlar için çeşitli güvenirlik katsayıları hesaplanarak belirlenmiştir. Elde edilen yüksek katsayılar, Dua Ölçeği'nin tutarlı ölçümler yapabilme kapasitesini doğrulamaktadır.

Hesaplanan temel güvenirlik istatistikleri şunlardır:

**Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı:** Ölçeğin tamamı için .917 olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin mükemmel derecede iç tutarlı olduğunu gösterir.

**Spearman-Brown Korelasyon Katsayısı:** .896 olarak hesaplanmıştır.

**Guttman Split-Half Katsayısı:** .896 olarak tespit edilmiştir.

## Faktör Analizi

Dua Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde, ölçeğin faktör yapısını netleştirmek ve alt boyutları belirlemek amacıyla hem Açıklayıcı hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, duanın psikolojik yapısını yansıtan üç başlıca ancak ilişkili alt

boyutun varlığını doğrulamıştır.

Doğruluğu Faktör Analizi, 38 maddenin üç faktörlü yapıya uygun olduğunu göstermiş ve bu faktörlerin (Tefekkür ve Rahatlama, İstek ve Ükür, Manevi Honutsuzluk) teorik olarak beklendiği gibi ayrıntılı istatistiksel olarak kanıtlanmıştır. Madde yüklerinin kabul edilebilir aralıkta olması, ölçeğin yapısal sağlamlığını pekiştirmektedir.

## Ölçme Aracı

**Test Türü:** Geliştirme (Özgün Ölçek)

**Format:** Öz Bildirim (Self-Report), 3 alt boyut, 38 madde.

**Mevcut Dil:** Türkçe

**Popülasyon Grubu:** Yetkinler ve yükseköğretim öğrencileri üzerinde geçerlik/güvenirlilik çalışması yapılmıştır.

**Yaş Grubu:** Yetkin

**Popülasyon Detayları:** Dini inanç ve pratikleri olan bireylerin dua deneyimlerini ölçmek için tasarlanmıştır.

**Test Metodolojisi:** 4'lü Likert tipi derecelendirme (1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Katılıyorum, 4=Tamamen Katılıyorum) kullanılmıştır.

## Anahtar Kelimeler

Dini Ölçek, Psikometri, Yapı Geçerliliği, İç Tutarlılık, Din Etiği, Manevi Refah, Cronbach Alpha.

## Yazarlar

**Yazar ORCID Tanımlama:** Bilgi mevcut değil.

**Bağı Kuruluş E-posta Adresleri:** [eyaman@sakarya.edu.tr](mailto:eyaman@sakarya.edu.tr) (Sorumlu Yazar: Erkan Yaman)

**Yazışma Adresi:** Sorumlu yazarın Sakarya Üniversitesi'ndeki akademik iletişim bilgileri kullanılabilir.

## Çizimler, Ücret ve Test Yılı

**Test Yılı:** 2014

**Şinler ve Ücret:** Ölçeğin akademik veya ticari amaçlı kullanımı için sorumlu yazar Erkan Yaman ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. İletişim e-posta adresi yukarıda belirtilmiştir.

Ölçeğin geliştirildiği orijinal makalenin kaynak dosyasına buradan ulaşılabilir: [ded.dem.org.tr](http://ded.dem.org.tr)

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [dua-olcegi-toad.pdf](#)

## Kaynaklar

Yaman, E. ve Temiz, Y. E. (2014). Dua Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 193-219.

## Dua Ölçeği Maddeleri

Dua Ölçeği, toplam 38 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Derecelendirme 4'lü Likert formatındadır (1=Hiç Katılmıyorum, 4=Tamamen Katılıyorum).

**Tefekkür ve Rahatlama (23m):** Dua ettiğimde rahatlarım.

**Ştekk ve Şükür (9m):** Verdiği nimetlerden dolayı Allah'a şükrederim.

**Manevi Honutsuzluk (6m):** Duam gerçekleşmediğinde, Allah'ın beni sevmediğini düşünürüm.